

Høringsutkast til uttalelse om god bokføringsskikk GBS 2

Kjøreskolers plikt til å ha kassasystem og timebestillingssystem

(Februar 2006, oppdatert mars 2014 og august 2025)

Spørsmål

1. Har kjøreskoler plikt til å registrere og dokumentere kontantsalg ved bruk av et kassasystem med produkterklæring etter bokføringsloven § 10 a?
2. Skal kjøreskolene følge reglene i bokføringsforskriften § 5-14 om dokumentasjon av medgått tid, eller skal kjøreskolene følge reglene om timebestillinger i § 5-15?

Lov og forskrift

1. Krav til kassasystem

Begrepet «kontantsalg» er definert i bokføringsforskriften § 5-3-1 første ledd bokstav a til c:

- a. kontantsalg: salg av varer og tjenester der kjøpers betalingsforpliktelse overfor selger gjøres opp ved levering, ved bruk av betalingskort eller kontanter som betalingsmiddel. Salg over internett eller ved oppkrav anses ikke som kontantsalg,
- b. betalingskort: debetkort, kredittkort og faktureringskort,
- c. kontanter: andre betalingsmidler enn betalingskort

Bokføringspliktige med kontantsalg plikter som hovedregel å registrere og dokumentere dette salget ved bruk av et kassasystem med produkterklæring som tilfredsstiller kravene i kassasystemloven og kassasystemforskriften, jf. bokføringsloven § 10 a.

Krav til bruken av kassasystemet, herunder krav til innhold i salgskvitteringer mv., finnes i bokføringsforskriften delkapittel 5-3. Unntak fra krav til bruk av kassasystem følger av bokføringsforskriften delkapittel 5-4.

2. Dokumentasjon av medgått tid og dokumentasjon av timebestillinger

Bokføringspliktige som utfører tjenester hvor vederlaget er basert på tidsforbruk, skal for hver eier og ansatt dokumentere utførte timer pr. dag, fordelt på intern tid og på de enkelte kunder eller oppdrag, jf. bokføringsforskriften § 5-14. Se også GBS 10 *Dokumentasjon av medgått tid*.

Bokføringspliktige som utfører tjenester etter timebestilling skal dokumentere de bestilte timene, jf. bokføringsforskriften § 5-15. Dokumentasjonen skal blant annet inneholde tidspunkt for utførelse av tjenesten, kundens navn og så vidt mulig hvem som skal utføre tjenesten.

Vurdering og konklusjon

1. Krav til kassasystem

Når kjøreskoler tar imot betaling for praktisk og teoretisk kjøreopplæring fra sine elever etter endt time, er dette kontantsalg. Kjøreskolene har dermed som hovedregel plikt til å registrere og dokumentere dette salget fortløpende ved bruk av et produkterklært kassasystem, med mindre en av unntaksbestemmelsene i bokføringsforskriften delkapittel 5-4 kan benyttes. Det samme gjelder ved kontantsalg av andre varer eller tjenester, herunder opplæringsmateriell mv.

Hvis kjøreskolen har oppmøtested på skolen og eleven betaler etter endt time, plikter kjøreskolen å ha et produkterklært kassasystem på skolen. Hvis kjøreopplæringen starter og avslutter på et annet sted enn på kjøreskolen, for eksempel på en videregående skole eller på elevens hjemsted, er utgangspunktet at kjøreskolen må ha et produkterklært kassasystem på det aktuelle oppgjørsstedet (normalt i bilen).

Det er gitt unntak fra kravet til kassasystem med produkterklæring for ambulerende eller sporadisk kontantsalg som ikke overstiger 3 ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av et regnskapsår, jf. bokføringsforskriften § 5-4-1 første ledd. Ambulerende kontantsalg av tjenester kan i stedet dokumenteres fortløpende i en innbundet bok der sidene er forhåndsnummererte eller ved gjenpart av daterte forhåndsnummererte salgsbilag (for eksempel ved bruk av en kvitteringsblokk). Selger skal kunne skrive kvittering dersom kunden ber om det. Unntaket for ambulerende kontantsalg kan komme til anvendelse for salg som skjer på andre steder enn på kjøreskolen.

Kontantsalg kreves ikke registrert i et produkterklært kassasystem hvis den bokføringspliktige i stedet utsteder fullverdige kontantfakturaer i samsvar med reglene i delkapittel 5-1, jf. bokføringsforskriften § 5-4-1 tredje ledd. Nærmere avgrensninger følger av Skattedirektoratets prinsipputtalelse 6. januar 2019 om bruk av kontantfaktura som alternativ til kassasystem. Her fremgår det at virksomheter som normalt benytter fakturaløsninger hvor identifisering av kunden er en nødvendig del av prosessen for å kunne levere en vare eller yte en tjeneste, kan benytte kontantfaktura. Ved obligatorisk kjøreopplæring skal trafikkskoler og kursarrangører føre elektronisk fortegnelse over alle sine elever, som blant annet skal vise elevens navn og adresse, jf. trafikkopplæringsforskriften¹ § 5-5. Slike virksomheter kan derfor utstede kontantfakturaer for salg av obligatorisk kjøreopplæring, uavhengig av om salget gjøres opp på skolen eller andre steder. Dette omfatter både praktisk og teoretisk opplæring. Andre kontantsalg enn de som gjelder obligatorisk kjøreopplæring, kan som hovedregel ikke kontantfaktureres.

Regler om dagsoppgjør mv. ved bruk av unntakene i bokføringsforskriften § 5-4-1, følger av § 5-4-5.

¹ Forskrift 1. oktober 2004 nr. 1339 om trafikkopplæring og førerprøve m.m.

2. Dokumentasjon av medgått tid eller timebestillinger

Kjøreskoler driver en form for virksomhet hvor vederlaget er basert på tidsforbruk. Samtidig utføres både praktisk og teoretisk kjøreopplæring med et avtalt eksakt klokkeslett som starttidspunkt og avsluttes kort tid etterpå. Bokføringspliktige som tilbyr kjøreopplæring skal derfor følge reglene om timebestillinger, jf. bokføringsforskriften § 5-15.

Reglene om dokumentasjon av medgått tid og reglene om timebestillinger skal ikke komme til anvendelse for de samme tjenestene. Kjøreskoler har dermed ikke plikt til å dokumentere medgått tid etter reglene i bokføringsforskriften § 5-14.²

² Se NOU 2002: 20 *Ny bokføringslov*, punkt 13.2.1.2 og 13.2.2.2.